

Dialoguri simfonice

Despre muzica Brăilei și oamenii ei

Ti-am promis să discutăm despre Fanfara de Copii a santierului Naval, dar așa începe prin a-ți spune că fanfarele, atunci când au fost înfinte, pe lângă scopurile militare, de a cadenta pașii ostașilor, au avut un important rol educativ-cultural. Fiecare fanfară militară avea câte o școală în care copiii de trupă învățau muzică. Mulți dintre ei au ajuns mari muzicieni, compozitori și dirijori. Din școala de muzică a fanfarei Regimentului 38 Infanterie, Dumitru Ungreanu a ajuns profesor de clarinet, șef de catedră la Conservatorul din București, Alexandru Nicolae a ajuns flautist solist de stat, artist emerit, a obținut Discul de platină la Paris, Constantin Scurtu a devenit primul prim cornist la Filarmonica Banatului din Timișoara.

..și exemplele ar putea continua. Așa a fost

și Constantin Teodorescu, elev la școala de Muzică a fanfarei Regimentului 38 Infanterie, care la numai 16 ani a cântat cu Orchestra Comunală, dirijată de Leopold Hans Kern, Concertul pentru trompetă și orchestră în Si bemol major de Joseph Haydn.

- Am citit despre aceasta în cartea *Gornisti Brăilei*. Știu și eu câte ceva din viața fanfarelor Brăilei. Știu de pildă că în sedinta Consiliului Municipal din 23 mai 1864, s-a hotărât înființarea unei fanfare care să fie a Primăriei și care să cânte în fiecare joi și duminică în Grădina Mare.

- Mă bucur, înseamnă că ai venit cu lecția învățată.

- Mai știu că în 1870, la Brăila a apărut a doua fanfară, numită pe atunci Fanfara Corpul Sergenților de zi și de noapte pe care o conducea un oarecare Spanopol. Fanfara aceasta am prins-o și eu, era condusă de Agop și se numea Fanfara Gardienilor Publici. Se spune că Brăila a fost orașul cu trei fanfare plus două militare, a Regimentului 5 Grăniceri și a Regimentului 38 Infanterie. Nu știu care a fost cea de a treia civilă.

- Comunitatea greacă a avut o fanfară. Știu doar că a fost condusă de Spanopol. Că era același Spanopol sau un frate al acestuia asta n-o mai știu.

- Un Spanopol am prins și eu care repara instrumentele fanfarelor. Era renumit. Avea atelierul pe unde pe Bulevardul Alexandru Ioan Cuza spre strada Galați, pe mâna dreaptă.

- Dacă e așa, atunci hai să-ți mai spun eu de a patra fanfară. Este vorba de o fanfară a Legiunii Gardiei Civice. Și, dacă îmi dai voie, îți citesc din documentul din care am luat informația și anume din procesul verbal al Primăriei din 15 mai 1870, prin care se hotărâse a se libera D-lui A. Coressi, comandantul Legiunii Gardiei Civice suma de lei una mie două sute (1200) prevăzută în buget la capitol. 20 spre a se cumpăra instrumentele necesare pentru înființarea muziceii și cu obligațiunea d-a servi la ambele servicii. Se referă la serviciul ce trebuia făcut în cadrul Gardiei Civice și la serviciul de a cânta la Grădina Publică. Documentul se află la Arhivele Naționale, filiala Brăila, fond Primărie, dosar 22/ 1870).

Lucrurile nu se opresc aici. Îți citesc în continuare scrisoarea din 27 mai, același an, a comandantului Legiunii către Primar : După cum cunoașteți, D-le Primar, și după cum chiar stăruința D-stră a fost d'a se înființa o bandă de muzică la acest corp, personalul însă prevăzută în Buget fiind de ne ajuns, doar pentru o bandă micuț, trebuie încă doi muzicanți și neaparat un

Capel-Maistru, fără care muzica nu poate face un progres, de la capul lunii viitoare am și angajat încă 2 muzicanți și capel-maistru, prin urmare comuna nu plătește decât pe 18 persoane, când ele sunt 21 și legiuina rămâne atunci, fără Gornști și fără Toboșari, urmează dar, neaparat, ca, de la 1 ale viitoarei luni, să se reguleze, cel puțin 4 gornști și 4 toboșari, deosebit de muzicanții peste cifra ce se plătește de comună a celor 18 persoane, urmează a se mai plăti, în unire cu solda Capel-Maistruului, încă 760 lei noi, afară de cumpărarea instrumentelor ce mai sunt necesare și uniformarea ce trebuie ase face la persoanele adăogite....Documentul este în același dosar.

- Domnule, ai venit blindat, nu jucărie! Dar, n-aș vrea să crezi că am venit nepregătit. Mi-ai citit din procesul verbal al Primăriei. Dă-

mi voie să-ți citesc și eu din Revista Florile Dunării, Nr. 15, pagina 31 : „ Printre numeroasele lucruri pe care le-a făcut tatăl meu, Constantin

Teodorescu, în domeniul muzicii la Brăila, a fost și acela de a înființa o fanfară de copii la santierul Naval. Se orienta de obicei asupra copiilor proveniți din familiile dezmembrate, copii din familii sărace și chiar copii ai străzii. Îi păstra numai pe aceia pe care credea el că-i poate face instrumentiști. Când acestea reușeau să cânte în fanfară alerga, ba pe la organizația de partid, ba pe la sindicat, ba chiar pe la directori, încercând să-i angajeze în fabrică pe posturi de muncitori necalificați, în speranța că se vor putea califica cu vremea la locul de muncă și vor ajunge să-și câștige în mod onorabil existența. Într-o discuție pe care am avut-o cu el pe această temă mi-a relatat o întâmplare legată de strădaniile lui de a angaja astfel de copii.

- Mai ai răbdare, nene Teodorescule, sau Mai treci pe la mine; acesta le era mai totdeauna răspunsul. Nu-ți spun de câte ori mi-au spus: Ia mai lasă-ne, tovarășe Teodorescu, că doar nu suntem azil! Degeaba le ziceam - Stăți, tovarăși, că doar nu vi-l dau să-l angajezi ca inginer sau ca să stea cu mâna în sân, ori să cânte numai la fanfară. Vi-l dau ca muncitor, caruia să-i fixați aceeași normă de lucru ca celorlalți muncitori din santier, dar care va fi un muncitor câștigat și pentru munca culturală, dar nu pentru brigada artistică de agitație sau pentru echipa de dansuri, ci pentru fanfară, ca un cunoscător de muzică serioasă, cunoscător al unui instrument muzical în măsură să poată cânta uverturi, poeme simfonice, valsuri, și le mai spuneam: știți ce-a însemnat asta pentru el? O tonă de sudoare a dat până acum că să învețe instrumentul. N-o putea să mai dea câteva găleți să învețe și o meserie de dulgher? Odată m-am dus la sindicat, tot așa ca să angajez un instrumentist și, ca să-i fac să mă asculte, le-am zis: -Am venit, tovarășe cutare, cum îi spunea lui, să angajați un tânăr de 16 ani care știe și o limbă străină. Nu vrea altceva, ci doar un post de simplu muncitor necalificat. Cum au auzit așa ceva au căscat ochii, s-au uitat unii la alții și mi-au răspuns: -Adu-l repede încoa, nene Costică! Am intrat cu el de mână și când l-au întrebat ce limbă străină cunoaște, am intervenit eu: -Cunoaște o limbă internațională, tovarăși! Oarecum descumpănit, m-au întrebat: -Care-i aia? Atunci le-am răspuns: -Limbă muzicilor, tovarăși! Atât le-a trebuit. Gata să sară până-n tavan: -Îți bati joc de noi, tovarășe Teodorescu! Când nu le convenea ceva, eram tovarăș. -Păi, nu-mi bat joc deloc. Dumneavoastră o cunoașteți? Am scos din buzunar o hârtie cu note muzicale, pe care le-

am întins-o. - Spuneți-mi ce scrie aici? După ce s-au uitat ca viteii la ea le-am luat-o și i-am dat-o copilului s-o cânte cu vocea. De obicei aveam grijă să fie o arie cunoscută ca să le placă și lor. S-au uitat unii la alții, după care le-am spus: -Credeti că vreun maistru sau vreun inginer din santier cunoaște această limbă? Ar putea citi la fel ca acest copil? Sau tovarășul director? Si dacă acest tânăr cunoaște această limbă, n-ar putea fi măcar un ultim muncitor cu cel mai prăpădit salariu așa ca să poată mânca și el o bucată de pâine? Unul cu ceva mai multă minte le-a spus celorlalți: -O fi glumă, dar parca, nea Costică, ar avea ceva dreptate, tovarăși! Lasă-l aici, nea Costică, că-l punem noi să facă o cerere și poate că l-o angaja.

Ce să-ți spun că uneori recurgeam și la unele atenții? La mici cadouri, dar care totdeauna însemna cel puțin jumătate din banii pe care mi-i dădeau ei mie pe lună? Si uite așa, ba din cauza muzicii, care-mi curge prin vene, ba din cauza copiilor care-mi rupeau inima, mă simt legat de fanfara asta a santierului pe care am înființat-o! Ti-am spus că am scos-o de câteva ori laureată pe tară. S-a scris despre ea în ziarul local și în multe ziare și reviste centrale, Treabă serioasă, Nicule!

Într-o altă zi am avut o discuție cu responsabilul cultural din sindicat care mă aprecia pentru ceea ce făceam la fanfara santierului. Mi-a zis:

-Nene Teodorescule, cred că dumneata nu te vei lăsa niciodată de muzică! Ai făcut-o de copil. Așa-i? Dacă te apucai de pictură poate că te lasai până acum.

-Cine ți-a spus, tovarășe, treaba asta? Pictorii mor cu pensula în mână...

-Ei, povestii! Muzica-i, muzică iar pictura e altceva.

- Sigur că-i altceva, dar eu n-am văzut pictor care să arunce pensula din mână.

-Știu eu ce-i pictura, nene Teodorescule. Stai pe scaun și îi dai din când în când cu pensula. Fuși până în fundul camerei, îți privești opera, când cu un ochi, când cu altul, când printre gene și-apoi te repezi în pânză și-i faci urechea. Închizi din nou un ochi sau numai pe jumătate și mai faci o potriveală la ureche și iar fuși în fundul camerei și-ți privești chiorăș opera după care te repezi din nou dar la urechea cealaltă! Si dacă nu-i ureche e oaiie și dacă nu-i nici oaiie e un copac, e nor sau peste! Doar nu mi-oi spune, nene Teodorescu, că-l trec apele pe domnul pictor până desenează unuia nasul, mai ales cu picturile astea unde nasul poate sta destul de liniștit și după ureche, sau altmădat de ea ca un cercel, așa cum îl trec apele pe ce ce face muzică. Cu muzica e altceva, nene Teodorescule! Cel puțin așa cred eu. E transpirație, am văzut cu ochii mei. Apoi, văd cât te chinuiești dumneata cu copiii. Îi iei pe fiecare, îl înveți cum să cânte, apoi îi împarti pe grupe și îi studiezi de la capăt, apoi faci același lucru, dar cu întreg ansamblul. Oprești ca să-l certi pe Vasiliță pentru c-a luat-o razna. Nici n-o pornești bine că oprești din nou fanfara din cauza lui Ionică, care a intrat mai înainte decât ar fi trebuit și iar cerea-l, iar ansamblu, iar opreste-o și iar pornește-o de sute de ori pe zi. Moarte de om cu muzica asta!

-Dumneata ai văzut, tovarășe, numai o parte a muzicii! Fața care-i mai puțin plăcută: repetitiile. Ia să-i vezi și reversul: concertul! Ti se umple sufletul de bucurie!

Nu știu cât a înțeles responsabilul cultural din sindicat din ceea ce însemnă muzică și din sacrificiile pe care le cere ea, dar se pare că din toti mai - marii santierului el a fost acela mai aproape de adevăr, nu pentru că era un om cult ci, cred eu, pentru că era un om cu ceva mai mult bun simț decât ceilalți. De altfel, el m-a ajutat cel mai mult ca să găseșc copiii unele locuri de muncă și tot el a fost acela care i-a și angajat pe mulți dintre ei. Dacă aș spune ce repertoriu avea Constantin Teodorescu la fan-

fară de copii a Santierului Naval din Brăila nimeni nu m-ar crede. Avea șase fligornști, tot unu și unu! Șase clarinetiști, patru altornști și patru eufonisti, patru tromboniști și patru basisti, patru flautiști și patru corniști. Avea destui primi și destui pentru armonie. Avea o fanfară completă, cum erau ele pe vremea tinereții sale. Cu fanfara santierului Naval l-am auzit cântând uverturile Egmont, Oberon și Freischütz, Freischütz cu cei patru corni, Pe o piață persană, Femeia în alb, Califul din Bagdad, Aur și argint de Strauss. Îți ofer două fotografii cu fanfara aceasta la una din defilări:

- Fanfarele erau institutiile de cultură în adevăratul sens al cuvântului. Așa trebuie începută educarea noilor orașeni. Cu fanfara. Numai așa pot fi învățați să dea de gustul muzicii bune. Dar să-ți citeșc mai departe.

„Alădată, vin vreo doi de la aprovizionare care s-au abonat și mă roagă - tot așa în pauze - să cânt, când din Pe o piață persană, când din Italiana în Alger, când din Femeia albă, când din Sonnambula, ori din Cavaleria sau din Wilhelm Tell. Îmi strâng călduros mâna și mă bat încurajator pe umăr. Dacă directorul santierului Naval ar fi ceva mai luminat la minte și un pic mai cult, m-ar chema și mi-ar zice:

-Tovarășe Teodorescu, tot cheltuim cu fanfara asta, fă-ți un repertoriu după inima și cunoștințele dumitale că, din câte am auzit, ai mâncat toată viața muzică cu polonicul și hai să cântăm măcar o dată pe săptămână, să zicem duminica, într-un parc al Brăilei, muzica propusă de dumneata. Nici eu nu sunt prea tânăr și-mi aduc aminte de pe vremea când eram copil ce cântau fanfarele pe atunci.

-Drăguțul de dumneata, visezi tăticule, ca vrabia mălaiul. Cum poti crede că un director de astăzi ți-ar putea spune asemenea vorbe? Toti directorii sunt proveniți din muncitori care și-au făcut liceul la fără frecvență sau la seral și, eventual, facultatea cam tot pe aceleași cai. Vorbele astea nu le poti auzi decât de la un director cult, căruia i-a plăcut să citească, care iubeste poezia, spectacolul de operă, concertul simfonic, căruia îi place să calce prin sălile de expoziții sau a cărei mamă a cântat sonate la pian sau a făcut vocalize și a interpretat arii de operă. Vorbele acestea nu le poti auzi decât de la un director al cărui tată a cântat la vioară măcar Hora Unirii sau a tinut jumătate de oră penelul în mână. Toti directorii de astăzi, cu foarte mici excepții, au origini sănătoase, au dosare tepene. Crezi că tatăl vreunui a cântat la violoncel? Sau la flaut? Si-a tipărit vreo plachetă cu versuri? A fost actor de teatru?

-Asta cam așa-i ! Și poporul acesta al nostru, când va ajunge la muzica cultă?

- Dumneata ai spus-o: la kalende grecești.

- Tu, Nicule, să nu te lasi... I-am citit atunci în suflet nostalgia, dar și pătimașia lui dragoste pentru fanfara vremurilor de altădată. L-am simțit cum s-a dus cu gândul la fanfara lui Kern și la Alte Kadus și cine știe cât ar fi stat acolo dacă nu ne-ar fi chemat mama la masă.

- Am înțeles. În Florile Dunării fiul lui Constantin Teodorescu a tipărit una din discuțiile pe care le-a avut cândva cu tatăl lui. Asta mi-ai citit !

- Da! Se află în volumul *Amitiri*. În încheiere vreau să-ți mai arăt o fotografie. Merită este un document. A apărut pe prima pagină a unui ziar când această fanfară a luat premiul I pe tară :

Pentru conformitate Simona POPA